

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

לפני כבוד השופט אלישי בן יצחק

התובעת: לילך נתן

נגד

הנתבע: אריאל זכריה

פסק דין

1. בפני מונחת תביעת לשון הרע אשר עוסקת בהודעת ואטסאפ שנשלחה בקבוצת הורי גן ילדים. בהודעה נכתב על התובעת שהיא 'מאיימת'. אין מחלוקת על כתיבת ההודעה אולם הצדדים חלוקים בשאלה האם הפרסום עולה כדי לשון הרע אם לאו. אליבא דטענת התובעת עניין לנו בלשון הרע כמשמעותו בחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 [להלן: "חוק איסור לשון הרע"] בגינו צריך הנתבע לשלם פיצוי כספי.

המסגרת העובדתית

2. המסגרת העובדתית אינה שנויה במחלוקת ועניינה, בתמצית האומר, בהודעת ואטסאפ שנשלחה בקבוצת 'מעון שקד הורים' במושב חדיד [להלן: "הקבוצה"]. בקבוצה חברים הורי ילדי מעון שקד ובין היתר היו חברים בה התובעת והנתבע. כאשר הנתבע משמש גם כמנהל הקבוצה.

3. הדיון מוסב על התכתבויות שהוחלפו בקבוצת הוואטסאפ, או ליתר דיוק בדברים שכתב הנתבע על התובעת. כדרך של הודעות ואטסאפ המאופיינות בקיצור, נביא את ההודעות הרלוונטיות כפי שנכתבו בקבוצה ובהתאם לסדר כתיבתן.

הנתבע

@לילך נתן, עו"ד תייצגי את עצמך, לי כמנהל הקבוצה כרגע אחרי מה שגיליתי אין רצון שתהיה פה, מוזמנת לפתוח קבוצה בעצמך. לילט ובהצלחה

22:26

הסרת את לילך נתן, עו"ד [התובעת]

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

4. הודעת הואטסאפ השנייה נכתבה דקות מספר לאחר ההודעה ראשונה ובה כתב הנתבע את ההודעה הבאה

הנתבע
אף הורה פה לא יאיים על הורה אחר, זה לא הדרך
שלנו כהורים.
אני לא אתן לזה במה,
מי שרוצה שיפתח קבוצה בעצמו, לילט
22:28

5. הודעות אלו מצויות בליבת התביעה, להן מייחסת התובעת את דברי הלשון הרע. כאשר התובעת מדייקת ומשיבה לשאלת בית המשפט [בפרוטוקול הדיון עמ' 1 שורות 10-14] שאלו ההודעות להן התובעת מייחסת את הלשון הרע.
6. יתרה מזו המילה בהודעה לה מייחסת התובעת חשיבות רבה והיא זו שנושאת את המטען של לשון הרע הינה 'איומים' [פרוטוקול הדיון עמ' 1 שורה 10-11].

טענות הצדדים

7. התובעת טוענת כי השימוש במילה "מאיימת" עולה כדי הכפשה והוצאת דיבה, שכן יש בו כדי לייחס לתובעת ביצוע מעשים פליליים. לטענת התובעת בדיבור 'איום' יש כדי להשפיל ולבוזות את התובעת, מתוך מטרה לפגוע במכוון בתובעת בשמה הטוב ובמקצועה. [סע' 10 לכתב התביעה].
8. התובעת טוענת כי הדברים נועדו לפגוע בה וכי הם עולים כדי לשון הרע המזכים בפיצוי.
9. את שיעור הפיצוי לפי חוק איסור לשון הרע מעמידה התובעת על פיצוי ללא הוכחת נזק כמשמעותו בסעי' 7 לחוק איסור לשון הרע.
10. התובעת בכתב התביעה מבקשת להשתית את תביעתה גם על הפרת חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981 [להלן: "חוק הגנת הפרטיות"] וחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים, תשס"א-2000 [להלן: "חוק איסור אפליה"].

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

11. יחד עם זאת, ולנוכח העובדה שרכיבי כלל העילות חוצות את קיבולת התביעה בסדר דין מהיר, צמצמה התובעת את תביעתה, בשים לב לסעי' 71 לכתב התביעה, ובשים לב לעובדה שבסיכומיה העילות לפי חוק הגנת הפרטיות וחוק איסור הפליה נזנחו והתובעת לא נזקקה להן. בנסיבות אלו, גם בית המשפט לא יזדקק לעילות אלו משום שהתובעת עצמה זנחה אותן.

12. הנתבע טוען כי מדובר בתביעת סרק, ודבריו אינם עולים כדי לשון הרע.

13. עוד מוסיף הנתבע ומבהיר כי אין מדובר בקבוצה של רשמית של הורי הילדים במעון במסגרתה שולח צוות הגן לכלל ההורים הודעות ועדכונים. אלא בקבוצה שפתח הנתבע וזאת מתוך מטרה לנהל שיח מכבד בין הורי המעון בלבד כאשר הקבוצה אינה כוללת את צוות המעון [סעי' 8 לכתב ההגנה].

14. הנתבע אינו מכחיש שאכן הוא כתב את ההודעה, אולם הוא טוען שהפרסום, והשימוש במילה "יאיים" אינה עולה כדי לשון הרע [סעי' 7 לכתב ההגנה], עוד טוען הנתבעת כי התובעת בתביעתה מציגה פרשנות מוטעית שכל עניינה להעצים את הפגיעה ולחרוג מכל פרופורציה ביחס לתוכן המסרון [סעי' 10 לכתב ההגנה].

15. לצד גישתו של הנתבע לעובדה שהפרסום אינו עולה כדי לשון הרע טוען הנתבע בכתב הגנתו, שהיה ובסופו של יום יקבע בית המשפט וימצא שהדברים כן עולים כדי לשון הרע, הרי שעומדת לו ההגנה הקבועה בסעי' 15(2); 15(3) ו-15(6) לחוק איסור לשון הרע.

16. עוד טוען הנתבע כי גם אם ימצא שהפרסום לא חוסה תחת אחת מההגנות להן הוא טוען הרי שעומדת לו הגנת זוטי דברים כמשמעותה בסעי' 4 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש].

17. וככל שגם טענת 'זוטי דברים' לא תעמוד לנתבע, הרי שבשים לב לעובדה שהפיצוי הקבוע בסעי' 7א לחוק איסור לשון הרע מותיר לבית המשפט שיקול דעת בפסיקת פיצויים ללא הוכחת נזק. ותוך הפניית הנתבע לפסיקה, המפורטת בסעי' 25 לכתב ההגנה, מקום והפרסום חוסה תחת המקרים הקלים של לשון הרע הרי שהפיצוי אמור להיות נמוך במידה משמעותית ולא לפסוק פיצויים הקרובים לרף העליון שקובע סעי' 7א לחוק איסור לשון הרע.

דין נורמטיבי

18. השאלה המונחת לפתחינו הינה האם חלופת ההודעות להן מפנה התובעת בכתב התביעה, ואשר הוצגו במלואן עולות כדי לשון הרע? האם הנתבע בעצם השימוש במילה "יאיים",

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

המופנה כלפי התובעת, חרג מהדיבור המותר וחצה את הסף לעבר היכל האמירות שעולות כדי לשון הרע. ככל שנגיע לכלל מסקנה שהדברים עולים כדי לשון הרע נבחן האם האמירות 'פורסמו', ככל שהתשובה לשאלה זו תיענה בחיוב יהא עלינו לתור אחר השאלה האם לנתבע עומדת אחת מההגנות הקבועות לו בחוק איסור לשון הרע, וככל שלא תעמוד לנתבע אחת מההגנות הקבועות בחוק איסור לשון הרע תיבחן שאלת הפיצויים שיש להשית על הנתבע בגין אמירת לשון הרע. [ראו: דני"א 2121/12 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין, פ"ד סז(1) 667, עמ' 703; ע"א 4534/02 רשת שוקן בע"מ ואח' נ' הרצקוביץ', פ"ד נח(3) 558, עמ' 570].

19. אושיותיו של האיסור בדבר הוצאת לשון הרע אינו נחלת העידן המודרני, ואדניו נטועים במורשת המשפט העברי, כך למשל מוצאים אנו הדברים בציווי המקראי "לֹא תִלְךָ רֵכִיל בְּעַמֶּיךָ" [ויקרא יט; טז]. כאשר מבקש דוד המלך לשרטט את דמותו של האדם האידיאלי הוא מונה בין רשימת תכונותיו את המאפיין של אדם שאינו מדבר לשון הרע וכך הוא מנסח לנו זאת באופן הבא: "לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה" [תהילים טו; ג] והרמב"ם קבע בספרו 'משנה תורה':

המרגל בחבירו עובר בלא תעשה שנאמר לא תלך רכיל בעמך, ואף על פי שאין לוקין על דבר זה עון גדול הוא וגורם להרוג נפשות רבות מישראל, לכך נסמך לו ולא תעמוד על דם רעך...
אי זהו רכיל זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר כך אמר פלוני כך וכך שמעתי על פלוני אף על פי שהוא אמת הרי זה מחריב את העולם, יש עוון גדול מזה עד מאד והוא בכלל לאו זה והוא לשון הרע, והוא המספר בגנות חבירו אף על פי שאומר אמת, אבל האומר שקר נקרא מוציא שם רע על חבירו, אבל בעל לשון הרע זה שיושב ואומר כך וכך עשה פלוני וכך וכך היו אבותיו וכך וכך שמעתי עליו ואמר דברים של גנאי [רמב"ם הלכות דעות פרק ז הלכה א – ב].

20. ביטויים הרבה ניתן למצוא במסורת המשפט העברי מהם ניתן ללמוד עד כמה קשה הוא נזקו של האומר לשון הרע והמבייש את חבירו, כך למשל מלמדים חז"ל "אין הגשמים נעצרים אלא בשביל מספרי לשון הרע" [בבלי תענית ז, ע"ב]; "נח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבירות ברבים" [בבלי סוטה י, ע"ב], וש"י עגנון לימד וכתב לנו "אלף מיתות ולא בושה אחת" [סיפור פשוט, עמ' 30]. כאשר נדרש ניטשה לעמוד על הרע ומהו רע, הוא מניח "מה רע בעיניך? זה המבקש תמיד לבייש" [פרידריך ניטשה, המדע העליון] [תרגום: ישראל אלדד, 1985], פסקה 273]

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

21. אחת האבחנות הגדולות שבין המשפט העברי למשפט הישראלי נעוצה בכך שבעוד המשפט הישראלי לצד הגדרה רחבה של המושג 'לשון הרע' כמשמעותו בסעי' 1 לחוק איסור לשון הרע, מונה חוק איסור לשון הרע 3 הגנות אפשריות, סעי' 13 לחוק איסור לשון הרע מונה רשימה של פרסומים מותרים, שכל אחד מהפרסומים אינו יכול להוות עילה למשפט אזרחי או פלילי, סעי' 14 שמעניק הגנה אמת בפרסום וסעי' 15 שעניינו בהגנת תום הלב, הגנה שעומדת למוציא לשון הרע מקום שמתקיים בדברי המוציא תום לב בצירוף אחד או יותר מן הנסיבות המפורטות בסעי' 15(1) עד 15(12) לחוק איסור לשון הרע. במילים אחרות לצד הגדרה רחבה של המושג לשון הרע מניח המחוקק רשימה של מצבים שהתקיימותם יכולה לעקר מתוכן את עצם האיסור באופן שיפטור את המוציא לשון הרע מחובת תשלום פיצוי כלפי הנפגע. מנגד המשפט העברי מניח כתפיסת עולם שלשתיקה ערך גדול יותר מהדיבור כך למשל מוצאים אנו "סייג לחכמה שתיקה" [אבות ג, יג] ובמקום אחר "לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה" [אבות א, יז], ובתלמוד קובעים חז"ל את ערכה של השתיקה ומניחים לנו "מילה בסלע משתוקא בתרין" [בבלי מגילה יח, ע"א] ומשמעה שאם מילה שווה 'סלעי' – מטבע עתיק שהיה מצוי בתקופת חז"ל, שתיקה שווה שני סלעים. כאשר דוד המלך מבקש לשרטט את דמותו של האדם האידיאלי הוא מונה בין תכונותיו את התכונה "לא רגל על לשוננו" [תהילים טו, ג] פרשני המקרא מסבירים את המילה 'רגל' עניינו רכילות ולשון הרע [ראו: מצודת ציון, תהילים טו, ג] לנוכח החשיבות שהמסורת היהודית מייחסת לדיבור ולמילה הרי שהתפיסה הבוקעת ממקורות המסורת היהודית לדורותיה שאם אדם מבקש לדבר הרי שאל לו לדבר על אחרים אלא אך על עצמו. או כפי שניסח זאת הסופר דוסטויבסקי "נוח לי לבלוע את לשוני מלזלזל בכבודו של האיש" [פיודור דוסטויבסקי, האחים קראמזוב – כרך ראשון, [תרגום: נילי מירסקי, 2015], עמ' 51].

22. חוק איסור לשון הרע מקפל בתוכו את האיזון והפתרון להתנגשות בין שני ערכי יסוד. בין זכותו של אדם לשם טוב לבין חופש הביטוי. "דיני לשון הרע משקפים איזון עדין בין זכויות ואינטרסים כבדי משקל, ה"מושכים" לכיוונים מנוגדים: הזכות לשם טוב מזה, והזכות לחופש ביטוי מזה" [השופט פוגלמן ע"א 6903/12 Canwest Global Communications Corp נ' אלי עזר, (פורסם בנבו) (פסק דין 22.7.2015) (פסקה 9)]. נקודת המוצא שחוק איסור לשון הרע אינו מעניק יחס עודף ומבכר את מי מהזכויות אלא הוא מספק מחד מענה למקרים בהם לשון הרע מפורסם ומאידך הוא מבקש להבטיח את הזכויות הגלומות והמונחות בפרסומים השונים. [ראו דני"א 2121/12 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין, פ"ד סז(1) 667, ע"א 214/89 אבנר נ' שפירא, פ"ד מג(3) 840; ע"א 670/79 הוצאת עיתון הארץ נ' מזרחי, פ"ד מא(2) 169]. הגם שהדברים הנאמרים שוב לא ישובו, והמילה משולה 'לחץ שנשלח מקשת' או 'לכדור שנורה מאקדח' מרגע שאלו שוחררו לא ניתן יהא להשיבם ופגיעתם תהא קשה ולעיתים אף קטלנית, הנפגע לעולם ישא עימו את הדברים, וגם אם יבקש לשכחם בצמתים שונים בחיים יצופו הדברים ויהדהדו שוב. היה זה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

שייקספיר שלימדנו "הגוזל ממני שמי הטוב הוא לא יעשיר, אך ירושש אותי" [שייקספיר **אותלו**, מערכה 3 תמונה 3] ולכן יש קושי גדול בשאלה האם בכלל קיימת אפשרות להשיב את נפשו של אדם, וכבר פיזם הפזמונאי "עוד לא מצאו תרופה לנשמה הפצועה של בני האדם" [שלמה ארצי, **אבסורד**, (1996)] יחד עם זאת פטור בלא כלום אי אפשר והמפר את הוראות חוק איסור לשון הרע ללא צידוק וללא שדבריו חוסים תחת הגנה צפוי להקהות את פגיעת הנפגע בדרך של פיצויים.

23. המשוכה הראשונה שיש לעבור כדי להיכנס אל היכלו של חוק איסור לשון הרע עובר דרך בחינה של שני יסודות מצטברים, הראשון אמירה העולה כדי לשון הרע כמשמעותו בסעי' 1 לחוק איסור לשון הרע, והשני האם הדברים פורסמו כמשמעותם בסעי' 2 לחוק איסור לשון הרע. לצורך דיוננו כאן נלך מהקל אל הכבד, נבחן תחילה האם מתקיים יסוד הפרסום ולאחר מכן נעמוד על יסוד לשון הרע.

יסוד הפרסום

24. תשובה לשאלה האם הודעה בקבוצת וואטסאפ יש בה די כדי להיכנס בהיכלו של יסוד הפרסום עלינו למצוא בהוראת סעי' (א)2 לחוק איסור לשון הרע הקובע לנו כי "פרסום, לעניין לשון הרע – בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר" לשונו של הסעי' הוא רחב דיו כדי לצאת ידי חובת 'פרסום' ופרסום כלשון הרע יחשב ככזה, לפי סעי' 2(ב) לחוק איסור לשון הרע "אם היה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע לאדם זולת הנפגע".

25. אם נשוב לעניינו, פרסום בקבוצת וואטסאפ בה חברים הורי ילדי הגן שנחשפים להודעות הנכתבות בקבוצה יש בה כדי להוות פרסום כמשמעותו בסעי' 2 לחוק איסור לשון הרע.

יסוד לשון הרע - בחינתו

26. הוראת סעי' 1 לחוק איסור לשון הרע מניחה לנו את ההגדרה שעלינו לתור כדי לזהות האם הפרסום עולה כדי 'לשון הרע' וכך הוא לשון החוק:

לשון הרע הוא דבר שפרסומו עלול –

(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או

ללעג מצידם;

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

- (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;
- (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מגבלותו;

הגדרת לשון הרע במתכונת הוראת סעי' 1 לחוק איסור לשון הרע רחבה היא. והמבקש לחסות תחת לשון הרע צריך לשייך את הדברים שנאמרו לאחת מהחלופות המנויות בסעי' 1 בשים לב לכך שחלופות 2-4 הן חלופות ספציפיות, שתחולתן צרה ולהיכלן ניתן להכניס אך ביטויים ואמירות שיכול וידורו בכפיפה אחת עם ההגדרה, מנגד החלופה הראשונה מהווה מעין חלופת סל, בהיותה חלופה רחבה וכללית.

27. התובעת עומדת בתביעתה ומניחה את כובד משקל לשון הרע בעניינה על השימוש שייחס לה התובע עת נקט הוא בשורש 'איומים' ובלשון מדוייקת "אף הורה פה לא יאיים על הורה אחר" כאשר תורף כוונת הנתבע מוסבת למכתב התראה ששלחה התובעת להורה אחר. מכתב שהתובעת עצמה אינה מכחישה את עצם שליחתו [סעי' 2 לכתב התשובה לכתב ההגנה]. וזאת מעבר לאירוע נוסף המתואר בסעי' 37 לכתב ההגנה, אירוע שהתובעת לא מתכחשת אליו (סעי' 19 לכתב התשובה לכתב ההגנה). וזאת עוד מבלי לגרוע בעובדה שהתובעת לא הכחישה בכתב התשובה לכתב ההגנה לנטען כנגדה בסעי' 40 לכתב ההגנה, ולפיו היא טרחה לציין לכלל הורי קבוצה וטסאפ מקבילה הנושאת את השם "הורים מעון שקד חדיד" את העובדה שהיא אכן הגישה תביעה כנגד הנתבע [ראו בפירוט נספח 6 לכתב ההגנה].

28. הדיבור האנושי, משמיענו קארל צ'אפק, "הדיבור האנושי מורכב ברובו מאמירות שגורות להפליא" [קארל צ'אפק, **ביקורת המילים – וטקסטים נוספים של הלשון**, [תרגום: פאר פרידמן, 2014] עמ' 96], ובהקשר שלנו עולה השאלה האם שימוש במילה 'איומים' על הטייתו השונות, ובמיוחד כאשר אדם מציג את זולתו כטיפוס 'מאיים' מהווה לשון הרע?

29. את סדרת הספרים "פרשנות ותרבות" פותח פרופ' אבי שגיא במילים הבאות: "האדם הוא יש מפרש. בני אדם, יחידים וחברות, מנהלים את חייהם תוך פירוש מתמיד של מעשיהם, ערכיהם, עולמם ומכלול פעילותם. מעשה פרשנות אינו רק נחלתם של חוקרי תרבות, אלא הוא בראש ובראשונה נחלתו של האדם הפועל בעולם והמנסה באופן מתמיד לתת פשר למרחבים השונים שבהם הוא פעיל. הפעילות הפרשנית היא אחד ממאפייניו הבולטים של הקיום האנושי". התובעת לשיטתה מההיבט הסובייקטיבי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

תופסת ומפרשת את המונח 'איוס' המופנה אליה והמבקש להציגה כאדם מאיים עולה כדי לשון הרע.

האמנם? במענה לשאלה זו אנו מוצאים שהפסיקה הפקיעה את הפרשנות הסובייקטיבית והעניקה למבחן האובייקטיבי את הבכורה, וכך היא הלכת בית המשפט העליון "המבחן שבאמצעותו יקבע אם אכן דברים מסויימים שפרסם פלוני עלולים להוות לשון הרע כלפי אדם פלמוני, אינו מבחן סובייקטיבי. המבחן הוא אובייקטיבי במהותו, לאמור: לא קובע, מה חושב הנתבע המרגיש עצמו נפגע, אלא הקובע הוא, כיצד עלולה החברה לקבל את הדבר שבאותו פרסום" [ע"א 466/83 אג'מיאן שאהה נ' הארכיהגמון יגישה דרדיאה, פ"ד לט(4), 734].

30. המבחן שנקבע בפסיקה להיותו של פרסום בגדר "לשון הרע" הוא מבחן אובייקטיבי: הביטוי יפורש בהתאם למובן הטבעי והרגיל של המלים בהקשרן הספציפי, לפי הבנתו של האדם הסביר (ראו למשל: ע"א 723/74 הוצאת עיתון הארץ בע"מ ואח' נ' חברת החשמל שראל בע"מ, פ"ד לא(2) 281, עמ' 300 [1977]; ע"א 740/86 תומרקין נ' העצני, פ"ד מג(2) 333, עמ' 337 [1989]; ע"א 1104/00 אפל נ' חסון ואח', פ"ד נו(2) 607, עמ' 617 [2002]). עוד נקבע כי "ההלכה היא כי אין צורך בהבאת ראיות בדבר המשמעות שקורא מסויים או סוג של קוראים זה או אחר ייחס לפרסום הנדון, אלא בית המשפט יקבע ממצא בשאלה האם אכן מהווים הדברים לשון הרע אם לאו". [ע"א 334/89 רבקה מיכאלי נ' הלה אלמוג, פ"ד מו(5) 555 (1992)].

31. עתה נשוב אל הדיבור 'איוס' וננסה להבין האם המונח 'איוס' המופנה לאדם ככזה שהוא מאיים מהווה לשון הרע. אמת הדבר והחוק הפלילי מכיר באיוס ככזו שבכוחה לשאת אופי שלילי. חברתית מבקשים אנו לשרש ולעקר את מוסד האיומים מן החברה הישראלית, וכך מוגדרת עבירת האיומים בסעי' 192 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 ואשר זה לשונו: "המאיים על אדם בכל דרך שהיא בפגיעה שלא כדין בגופו, בחירותו, בנכסיו, בשמו הטוב או בפרנסתו, שלו או של אדם אחר, בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו, דיינו – מאסר שלוש שנים". לפי שנמשיל הלאה יש ליתן את דעתנו שלצד כל מעשה אסור קיימת מקבילה מותרת. ובמקרה שלנו ממול האיוס – האסור ניצבת 'האזהרה' המותרת. דא עקא והאבתנה שבין האזהרה לבין האיוס מטושטשת. וכבר מצינו בפסיקה שנקבע בהקשר של קו הגבול בין 'האזהרה' הלגיטימית והמותרת לפעולה האסורה – האיוס, שנקבע: "קו הגבול בין איוס לאזהרה אינו מדוייק" [ע"פ 103/88 ליכטמן נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 373 עמ' 385]. ועל כך יש להשיב שמקום בו קו הגבול מטושטש בעיני יודעי חוק ומשפט האם לא יהיה מטושטש בעיני האדם מהיישוב, החסר השכלה משפטית ואינו בקי ברזי הפסיקה, כאשר הגבול הוא בחינת דק מדק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

32. על דרך ההיקש ניתן למצוא פסיקה הקובעת "כשם שלא כל קריאת גנאי ברחובה של עיר מקימה עילת תביעה, כך אף לא כל פרסום מגנה ומגונה באינטרנט מהווה עילה. רבות מן התגובות באינטרנט הן דברי הבל ברמה ירודה. שכל בר דעת מבין כי אין לייחס להן כל משקל וערכן העולתי הוא בהתאם" [רע"א 4447/07 מור נ' ברק אי.טי.סי [1995] החברה לשירותי בזק בינלאומיים בע"מ פ"ד סג(3) 664], במילים אחרות מורה לנו בית המשפט העליון שיש פעמים שעל אף העובדה שהדברים יכולים לצרום לאוזן, מילים שיש בהם כדי לחסות תחת הקטגוריה של מילות גנאי שיוטחו כלפי אדם ולמרות זאת היא לא בהכרח תצמיח עילת תביעה.

33. עוד נוסף ונציין בהקשר זה כי גם התובעת בעצמה בדיון לא ידעה להפנות את בית המשפט האם קיימת פסיקה המכירה בייחוס של השורש 'איוס' כלפי אדם אחר כלשון הרע [פרוטוקול הדיון עמ' 5 שורות 31-30].

34. יתרה מזאת, בחינת התבטאות בנוגע לשאלה האם היא עולה כדי לשון הרע לא תיעשה על בסיס בידודו של 'דיבור' מסוים מההקשר הכללי שלו, כך למשל משמיענו השופט חשין: הכלל שנתקבל במשפט האנגלי הוא שבתביעה בגין לשון הרע יש לתת את הדעת על ההקשר שבו נאמרו או נכתבו דברי לשון הרע. בפרסום בעיתון, למשל, יש לקרוא את כל הכתבה שמדובר בה ואין להסתפק בציטוט חלקי-כתבה אשר אפשר יש בהם, כשהם לעצמם, לשון הרע. שכן אפשר שבחלקי-כתבה אחרים – חלקי-כתבה שאינם לשון הרע – יש כדי ליטול את עוקץ דברי לשון הרע או להקהותו. ובלשון האנגלית: יש לקחת את האָרס (bane) ואת הסם-שכנגד (antidote) יחדיו. הסם-שכנגד יכול שיבטל את השפעת הארס. [ע"א 5653/98 פלוס נ' חלוץ, פ"ד נח(5) 865, עמ' 874], ודברים דומים מצינו גם בגישתו של השופט שמגר שקבע: "עיקרה של לשון הרע הוא בפגיעה שבה נפגע פלוני בעיני אחרים והכתובים שפורסמו הם, מבחינת הבאתם לידיעת אחרים, חטיבה אחת. אין למצוא הצדק לקטיעתם השרירותית כדי להבליט דוקא קטע בו טמונה לשון הרע ולמנוע מן המפרסם הצגת הפרסום כולו, כי זכותו היא שהדברים ייראו על-ידי הערכאה השיפוטית באורם הטבעי, כפי שראה וקרא אותם, לפי ההנחה, הקורא הסביר הרגיל" [ע"א 723/74 הוצאת עיתון "הארץ בע"מ ואח' נ' חברת חשמל לישראל בע"מ, פ"ד לא(2) 281, עמ' 302]

35. דוק: הפסיקה נכונה להכיר כעוולת לשון הרע התבטאות המייחסת לנפגע מעשה בעל אופי פלילי, מקום שהנתבע לא הצליח להוכיח שאכן הדברים המיוחסים לתובע עומדים ברף ההוכחה הנדרש במשפט הפלילי כדי להרשיע כלשון הרע [ראו למשל: דנ"א 7325/95 ידיעות אחרונות בע"מ נ' יוסף קראוס, פ"ד נב(3) 1 (1998); ע"א 492/89 סלונים נ' דבר בע"מ ואח',

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

פ"ד מו(3) 827 (1992); ע"א 475/81 זיקרי נ' כלל חברה לביטוח, פ"ד מ(1) 598 (1986). יחד עם זאת אין לקבל ככלל גורף שכל התבטאות שמיוחסת לאדם ואשר מופיעה כמעשה פלילי יחשב ללשון הרע ללא בחינה מיוחדת. כוחו של כלל זה יפה כלפי עבירות קלאסיות, כאלו שאין השכל הישר וההיגיון הבריא יכול לקבלם, כגון 'רצח', 'אונס', 'התעללות', ייחוס אמירות מעין אלו מקום שאין כל הצדקה לאמירתם הנטייה תהיה לראותם כלשון הרע, אם כי גם במקרים מעין אלו לא ניתן לקבוע מסמרות. בכך צדק שייקספיר שהניח לנו "כי אין דבר אשר יהיה טוב או רע בעצם, רק מחשבתינו לאחד משני אלה תעשנו" [שייקספיר המלט, מערכה 2 תמונה 2]

36. יתר על כן, דבריו של הנתבע אינם נולדים על בחלל ריק אלא מושתתים על מעשה שנעשה, כאשר התובעת עושה מחליפה בין כובעה כהורה וכובעה כעורכת דין ושולחת מכתבי התראה להורים אחרים בתוך קבוצת הורי הילדים של הגן [עובדה זו מאומתת על ידי התובעת עצמה בסעי' 2 לכתב התשובה שהגישה]. וכאן המקום לפתוח סוגרים ולומר, עורך דין מבטא אדם הנושא עמו עוצמה משפטית. יכולת השמורה רק לאדם שצולח לימודי משפט, הכשרה מעשית ומבחני לשכת עורכי הדין. ככלל, ככל שהעוצמה המונחת על כתפיו של אדם היא גדולה יותר כך גם האחריות והזהירות הרובצת לבל יעשה שימוש לרעה בכח המופקד בידיו היא גדולה יותר. באותה מידה שהשימוש בתואר עורך דין יכול להיות יתרון יכול הוא גם להיות חסרון. ודוק: עורך דין הוא קודם כל אדם ובנוסף הוא גם עורך דין. ומכאן שעורך דין המבקש לממש זכויותיו, ואין בכך כל מניעה, צריך ליתן דעתו האם את הפנייה עליו לעשות על דף לוגו משרדים רשמי שלו, או די בהוצאת מכתב בצירוף חתימתו.

עוד יש להזכיר את דבריו של השופט רובינשטיין בעומדו על עבירת האיומים המיוחסת לעורך דין, וכך הוא משמיענו: "אין להקל ראש בעבירות איומים מאת עורך דין, שמעמדו המקצועי והיותו בכל ארחותיו "קצין בית המשפט", מטילים עליו חובות, בחינת "בכל-דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך" (משלי ג, ו). [השופט אליקים רובינשטיין, בר"ש 8818/13 חיים שטנגר נ' ועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין, (פורסם בנבו), (פסק דין 16.1.2014)].

במקום אחר ציינתי את דרכו של עורך הדין והחובות החלות עליו מכח היותו נושא בתואר 'עורך דין' וכך כתבתי: "שומה על האדם המבקש לעטות על עצמו את גלימת עורך הדין. לזכור ולשנן לעצמו מהו עורך דין. עליו לזכור שעורך דין באורחותיו צריך לייצג את היפה, הטוב, האנושי, הישר, ההגון, הנאמן, המסור והערכי. עריכת דין אינה עוד מקצוע" [בד"מ (מרכז) 18/21 ועדת האתיקה במחוז מרכז של לשכת עורכי הדין נ' נריה כהן, [אתר נבו] (גזר דין מיום 21.5.2023)]

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

37. בהקשר שלנו כאשר מדובר בקבוצת הורים המחליפה דעות, בקבוצת ואטסאפ, ומביעה עמדתה ביחס לנכון, לראוי ולטוב לילדי הגן. כאשר לקבוצה מתבקש כל אדם להביא את היותו הורה לילד ולא היותו מומחה או בעל משלח יד בתחום זה או אחר, אין זה ראוי לערבב בין שני הכובעים, בין כובע ההורה לכובע איש המקצוע. במקרה המונח בפנינו התובעת הוציאה מכתב התראה להורה אחר שנמנה על אחד מחברי הקבוצה, והמכתב אינו מכתב של אדם לאדם – הורה להורה אלא מדובר במכתב שנושא לוגו של משרד עורכי דין. האם כך צריך הורה לנהוג? דומה בהקשר זה שהאדם הסביר ינתק בין השניים, רוצה לומר עורך דין בחייו הפרטיים ובהיותו נושא את הכובע של הורה יתנהג 'כהורה' ולא כעורך דין, וכאשר מבקש הוא לפנות אל אחד ההורים עליו לעשות זאת בצורה ישירה, ללא התוספת של תואר תפקידו 'עורך דין' וללא מכתב רשמי באמצעותו מבקש עורך הדין לקנות יתרון על הורה אחר. ודברים אלו נכונים במיוחד כאשר עורך הדין מדבר בשם עצמו. וזאת להבדיל ממצב בו מגיע הורה ומבקש את שירותיו כעורך דין.

במקרה דנן מקום שמדובר שהתובעת מודה שאכן מכתבי התראה מצידם יצאו כלפי הורים מהגן, כעולה מנספח 2 לכתב ההגנה בהתנהלות של הורה להורה – הורה, הציפייה שגם אם לטענת התובעת, יש מקום לעמוד על זכויותיה מקום שאלו נפגעות, וכאשר כל כוונת התובעת הוא לא לתבוע אלא להתריע ולתקן טעות, עליה לעשות כן בדף פשוט ולא בדף לוגו של משרד התובעת. שכן ועל אף השחיקה הקיימת במעמדו של עורך הדין, עדיין נושאו נושא כבוד גדול, עדיין לא מעט בחברה נרתעים וחוששים מההיתקלות או הפניה מצד עורך דין.

38. במילים פשוטות יותר: "בבחינת קיומה של לשון הרע יתחשב בית המשפט בדרך שבה נתפס הפרסום בעיני האדם הסביר. זהו מבחן אובייקטיבי, המעמיד עצמו על האופן שבו האדם הרגיל היה מבין את הפרסום, ובענייננו – בדרך שבה היה הצופה הסביר מבין אותו" [ע"א 751/10 פלוני נ' אילנה דיין אורבך, פ"ד סה(3) 369, עמ' 436 [2012]]. האם אדם סביר היה מבין את הדברים כמבטאים לשון הרע דומה שהתשובה שיש להשיב על שאלה זו תהא לאו. ודוק: בהקשר שלנו הדברים שהנתבע כתב כלפי התובעת אינם עולים כדי לשון הרע, שכן אדם סביר מהשורה לא היה תופס את הדברים כדברי לשון הרע אסורים.

39. בסיכום ביניים נכון לשלב זה הרי שבידינו מתקיים היסוד של פרסום, אולם היסוד של לשון הרע אינו מתקיים, כאן לכאורה היינו צריכים לחתום את פסק הדין בעניינו, אולם ולמעלה מן הצורך נמשיך את מסענו ונבחן את הדברים גם מהמקום בו היינו קובעים שהדברים כן עולים כדי לשון הרע.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

אילו הדברים היו עולים כדי לשון הרע – האם לנתבע עומדת הגנה מהגנות המנויות בחוק איסור לשון הרע?

40. הנתבע בכתב הגנתו מבקש להשתית הגנתו על הגנת תום הלב הקבועה בסעי' 15 לחוק איסור לשון הרע. כדי לבחון האם לפוגע עומדת ההגנה הקבועה בסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע, יש לחצות מספר מסכות, הראשונה שהדברים שנאמרו פורסמו בתום לב. המשוכה השנייה מבקשת לתחום את תום הלב לנסיבות קונקרטיות המנויות באחת מ-12 החלופות שמונה לנו סעי' 15 לחוק איסור לשון הרע. [ראו: דנ"א 2121/12 פלוני נ' אילנה דיין אורבך, פ"ד סז(1) 667, עמ' 718 (2014)] במילים אחרות תום הלב בהקשר של חוק איסור לשון הרע, מצומצם הוא אך למה שהמחוקק נכון היה להכיר כהגנה טובה, מכאן שנתבע צריך לנעוץ במדויק תחת איזו נסיבה מהנסיבות המנויות בחוק חוסים דבריו. יתרה מזו, קובעת הוראת סעי' 16(ב) לחוק איסור לשון הרע, מצבים שבהתקיים אחד מהם, יש כדי להצמיח את החזקה שהנתבע פרסם את הדברים שלא בתום לב.

41. דומה כי מבין מכלול טענות הגנת תום הלב עליה מבקש הנתבע להסתמך יש לייחד את הדיבור לסעי' 15(6) לחוק איסור לשון הרע. הקובע: "הפרסום היה ביקורת על יצירה ספרותית, מדעית, אומנותית או אחרת של שהנפגע פרסם או הציג ברבים, או על פעולה שעשה בפומבי, ובמידה שהדבר כרוך בביקורת כזאת – הבעת דעה על אופיו, עברו, מעשיו, או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה יצירה או פעולה".

42. תחולתה של ההגנה הקבועה בסעי' 15(2) לחוק איסור לשון הרע מותנית אם כן בקיומם של כל רכיבי ההגנה, כפי שיפורטו להלן:

"פרסום" – מתקיים הודעת וטסאפ.

"ביקורת על יצירה ספרותית, מדעית, אומנותית או אחרת" – במקרה דנן הדברים מתייחסים להבעת דעה על מכתבי התראה שהפנתה התובעת להורים אחרים בגן החברים בקבוצת הוואטספ, כאשר מכתבי ההתראה חוסים תחת הקטגוריה ביקורת על יצירה...אחרת' המילה 'אחרת' המופיעה בחוק איסור לשון הרע, הינה רחבה ומאפשרת כמעט לכל יצירה לחסות בצילה, ובהקשר שלנו לרבות מכתב של עורך דין.

"שהנפגע פרסם או הציג ברבים" – אין ספק שמכתב התראה ששלחה התובעת עולה כדי רכיב זה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

"ובמידה שהדבר כרוך בביקורת כזאת – הבעת דעה על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה יצירה או פעולה" – רכיב זה מתקיים שכן אליבא דתפיסתו של הנתבע, כמו גם של הורים אחרים בגן, כפי שהדבר פורט בכתב ההגנה, עולים כדי איום, שכן אין כל ציפייה שקבוצת הורים של ילדי גן תחצה את רף השיח הרגיל בין הורים בגן לשיח שבין עורכת דין להורה בגן.

43. לא מצאתי כי הנתבע בפרסום ובהודעת הואטסאפ שכתב חרג מתחום הסביר, והתובעת לא הפריכה חזקה זו, ומכאן שעומדת לו החזקה שהפרסום נעשה בתום לב כקבוע בסעי' 16(א) לחוק איסור לשון הרע.

44. סיכומי של דבר, אני סבור כי ההגנה הקבועה בסעי' 15(6) לחוק איסור לשון הרע עומדת לו לנתבע גם אם נסבור שהפרסום עולה כדי לשון הרע.

45. הנתבע הוסיף וטען להגנה העומדת לו מכח הגנת זוטי דברים. הגנה זו מושתתת על התפיסה לפיה בית המשפט אינו עוסק בזוטי דברים, בהתאם לעקרון "de minimis non curat lex" המוכר גם בקיצור "de minimis" עקרון זה מעוגן גם במשפט העברי, כך למשל פוסק ר' יוסף קארו, בספרו שולחן ערוך: "אין הדיינים יושבים לדון בדין פחות משווה פרוטה" [שולחן ערוך חושן משפט, סימן ו, סעיף א]. בסיסו של העקרון מונחת התפיסה לפיה במקרים בהם הפגיעה שנגרמה לאדם היא פגיעה שולית. הגנת זוטי דברים מצאה דרכה אל שיטת המשפט הישראלית, וכך משמיע לנו השופט טירקל: "כלל עתיק יומין הוא שאין דרכו של בית-המשפט לעסוק בעניינים זעירים וקלי ערך, עניינים של מה בכך, "זוטי דברים" (כמו שנאמר *de minimis non curat lex*). כך אין דרכו לעסוק גם בפגיעה מזערית בזכות. כלל זה מקובל בשיטות משפט רבות, וגם בשיטתנו חולש הוא על תחומי משפט שונים, בין מכוח הוראה מפורשת בחוק ובין מכוח הפסיקה" [דני"א 1333/02 הוועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה נ' הורוויץ, פ"ד נח(6) 289, עמ' 332].

46. הוראת זוטי הדברים מנויה גם בסעי' 4 לפקודת הנוזיקין [נוסח חדש] אשר קובע: "לא יראו כעוולה מעשה, שאילו היה חוזר ונשנה לא היה בו כדי ליצור צביעה לזכות נוגדת, ואדם בר דעת ומזג כרגיל לא היה באבנסיבות הנתונות בתלונה על כך"

הגנת זוטי דברים בלשון עדכנית ומודרנית יותר ניתן למצוא בעקרונות היסוד בהצעת החוק דיני ממונות, התשע"א-2011. וכך הוא לשונו של סעי' 4 להצ"ח דיני ממונות: "לא תוגש תובענה בשל מעשה קל ערך שאדם סביר לא היה מלין על כך". [הצעת חוק דיני ממונות, התשע"א-2002, מס' 595, עמ' 712].

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תאד"מ 24-03-68854 נתן נ' זכריה

47. בניסיון לצקת מבחן לשאלה מהו 'זוטי דברים' אנו מוצאים בפסק דינו של כב' השופט זמיר, שקבע: שאלה היא כיצד נמדדת פגיעה ומתי תיחשב פגיעה מזערית. התשובה תלויה גם במהות הזכות שנפגעה, בתכלית הפגיעה ובנסיבות נוספות של כל מקרה, ובהתאם היא אף עשויה להשתנות ממקרה למקרה" [בג"ץ 3434/96 הופנונג נ' יושב ראש הכנסת פרופ' שב חוייס ואח', פ"ד (3) 57, עמ' 69-68].

48. מכאן שגם אם נקבל את הגישה שדברי הנתבע עולים כדי פרסום לשון הרע, בניגוד לקביעתנו כאן שהדברים אינם מהווים פרסום לשון הרע, הרי שבמקרה דנן יתוייגו הדברים במדרג הנמוך של התבטאויות אסורות, יתרה מזו הן אף ימצאו על הגבול הדק שבין התבטאות מותרת אם לאו. ואם מקומם של הדברים שנאמרו על הגבול הרי שיכול ואלו יכנסו להגדרה של זוטי דברים שיפטרו את אומרם מחבות מתשלום פיצוי כלשהו.

אפילוג

49. לאור כל המקובץ לעיל ובהרחבה הנני מורה כי דין התביעה להידחות.

50. משנדחתה התביעה זכאי הנתבע להוצאות, ובבואנו לעשות כן שומה על בית המשפט ליתן דעתו למשאבים שהוקצו לטובת ההתגוננות בהליך וניהול התיק.

51. התובעת תשלם לנתבע הוצאות משפט בסך 2,000 ₪ ובשכ"ט עו"ד בשים לב לתעריף המינימלי של לשכת עורכי הדין סך של 7,000 ₪ [כולל מע"מ] אותו תשלם התובעת לנתבע תוך 30 יום מהיום.

52. המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים.

ניתנה היום, בד' תשרי תשפ"ה, ב06 אוקטובר 2024, בהעדר הצדדים.

אלישי בן יצחק, שופט

